

SİLLE, BİR KORUMA GELİŞTİRME PLANI VE SONRASI

Rahmi ERDEM¹, Hami YILDIRIM², Çiğdem ÇİFTÇİ¹, Osman Nuri DÜLGERLER³,
Ali Osman ÇIBIKDİKEN¹, Sinan LEVEND¹, Abdullah ERDOĞAN³

¹Selçuk Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, KONYA

²Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, ANKARA

³Selçuk Üniversitesi, Mühendislik-Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, KONYA

rerdem@selcuk.edu.tr, hamitau@bayindirlik.gov.tr, cigdemcif@gmail.com, dulgerler@selcuk.edu.tr,
aocdiken@selcuk.edu.tr, sinanlevend@selcuk.edu.tr, archmim@hotmail.com

ÖZET: Sille, kimine göre bir Rum köyü, kimine göre Anadolu'nun ortasında hem Rumların, hem Türklerin Ortodoks Hristiyan ve Müslüman olarak birlikte yaşamış oldukları, tarihi çok eskilere dayanan bir Anadolu yerleşmesidir. 19. Yüzyılın sonlarına kadar önemli bir merkez olduğu bilinen Sille'nin, bu yüzyılın sonuna doğru yaşamaya başladığı bir gerileme dönemi hızını Lozan'la birlikte gerçekleşen Mübadele sonrası iyice arttırmış ve 21. Yüzyıla uzanabilmektedir. 2001 yılında onaylanan Koruma Amaçlı İmar Planı (KAİP) ile eskisi kadar olmasa da yavaş yavaş artan ilgi, turizm olgusunun isteklendirmesi ve koruma uygulamasında yaşanan olumlu süreç (2004 sonrası) Sille'de bir hareketlenmeye yol açmıştır. Bu çalışma, Sille KAİP öncesi yapılan araştırmalar ve alınan plan kararlarını incelerken, plan onayını izleyen 10 yıllık süreçte yaşananlar çerçevesinde ülkemizdeki koruma uygulamasının Sille örneğinden hareketle bir fotoğrafını çekmeye çalışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sille, Koruma Amaçlı İmar Planı, Kültürel miras.

Sille, A Conservation Development Plan and After (Present Situation)

ABSTRACT: Sille, which for some people it is a Byzantium village, for some other it is a Central Anatolian settlement dated to very old periods, where either Byzantines or Turks, as being Orthodox Christian and Muslim, lived together. Sille, which is known a very important centre up to the end of 19 Century, fell into a declining period at the end of that century, and accelerated its speed during the Post Exchanging period realized together with Lozan Agreement, and reached to the 21 Century. A slowly increasing interest, being not much as in old times, by Conservation Development Plan (CDP), providing tourism attraction, and the positive process experienced during conservation implementations (after 2004) have led to a significant activities in Sille. In this study, starting with the Sille case, it is tried to take the picture of conservation implementations in Turkey within the framework experienced during the period of 10 years after the approval of the plan, by examining the investigations carried out before CDP and the plan decisions taken.

Key Words: Sille, Conservation Development Plan, Cultural Heritage

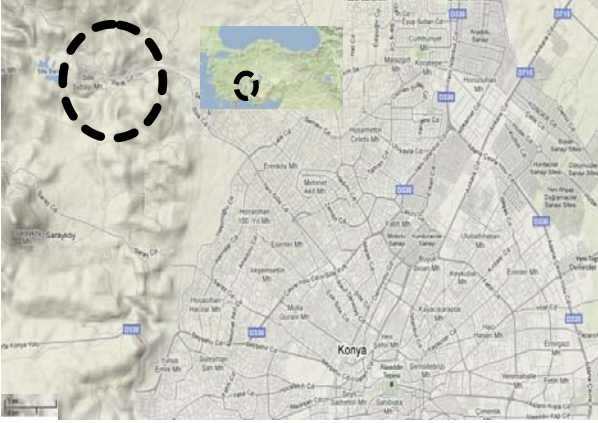
GİRİŞ

Sille, geçmişi eski çağlara inen bir yerleşmedir. Hatta bu bölgenin iskân tarihi Neolitik dönemlere kadar inmektedir (Bahar,

1994). Hristiyanlık döneminde Sille, Roma-Kudüs güzergâhında yer alan ve kutsal hac yolu üzerindeki önemli bir yerleşme olarak karşımıza çıkmaktadır (Özönder, 1998; Küçük, 2001; Sarıköse, 2009). Sille'nin en büyük kilisesi olan

ve birçok kez yıkılıp yapıldığı anlaşılan¹ (Eyice, 1966) onarımlarla günümüze kadar gelmiş Aya Eleni Kilisesi'nin temelleri de 327'de bu kutsal hac yolculuklarından birinde atılmıştır². Osmanlı döneminde önemli gelişme gösteren Yerleşme, XIX. yüzyıl sonuna kadar 20–30 köyün bağlı olduğu, Sudirhemi adıyla da kayıtlarda yer alan bir nahiyeye (bucak) merkezi olmuştur (Sarıköse, 2009). Cumhuriyetin başlarında da 16 köyün bağlı olduğu (Ulusoy, 1951) Sille, 1980'lere kadar ayrı bir belediye iken 1989'dan sonra Selçuklu ilçesine bağlı bir mahalle olmuştur.

Sille Adının Kökeni, Sille'nin Konumu

Şekil 1. Sille'nin ülke ve bölge içindeki konumu

Kaynak: <http://maps.google.com/maps>.

Sille isminin nereden kaynaklandığı yönünde görüşler muhtelifdir. Bu isim bir görüşe göre Frigyalılar zamanında yer tanrısı Kübele (Sibel, Sibebe)'nin su perileri olan Silenlerden gelmektedir (Konyalı, 1964). Rumlar ise Sullata veya Sylata ismini kullanmışlardır (Eyice, 1966; Bildirici, 1994). Kimilerine göre de, "Kaynayıp coşarak köpürüp akan su" anlamına gelen Silenos'dan geldiği ileri sürülmektedir (Özönder, 1998). Sille, Konya'nın 8 km kuzeybatısında yer almaktadır (**Şekil 1**). Yerleşme, ortasından Sille deresinin aktığı vadinin iki yamacına kurulmuştur.

¹ Bugünkü durumu 1780 sonrasına aittir (Eyice, s.158).

² Bizans İmparatoru Konstantin'in annesi Helena, Sille'deki kayadan oyma mabetleri görerek burada bir kilise yaptırmaya karar vermiş ve bu kiliseyi yaptırmıştır (Konyalı, s. 1078; Özönder, s.105, 342).

Sosyo – Kültürel ve Ekonomik Hayata İlişkin Veriler ve Tarihsel Gelişimi

Türkler, Anadolu'ya doğudan girmezden çok önce Avrupa'ya kuzeyden geçmişlerdir (Sümer, 2007). Balkanlardan Bizans'ın baskısıyla Anadolu'ya getirilen ve Hristiyan dinine girmiş ve kendilerine 'Karamanlı' denilen bir Türk topluluğundan söz edilmektedir (Ceran, 1997; Kurat, 2007). XIII. Yüzyılda Selçuklu sultanlarından I. Alâeddin Keykubat'ın (623–1226)'da Küçük Ermenistan seferi dönüşünde getirip Konya'ya yerleştirdiği, Rumca bilmeyen ve Türkçe konuşan, özel kiliseleri olan bir topluluğun varlığına rastlanmaktadır (Ceran, 1997).

Anadolu'da aynı dönemde Konya'nın yanı sıra Antalya, Kayseri ve Kapadokya gibi başka farklı yerlerde de Hristiyan olduğu halde Türkçe konuşan toplulukların varlığı bilinmektedir (Anzerlioğlu, 2003 ve 2009; Faroqi, 2006). Sille'de yaşamış gayrimüslim nüfusun bir kısmının Türkçe konuştukları ve Grek alfabesiyle Türkçe yazdıkları bilinmektedir³. Grek alfabesiyle Türkçe konuşan Sille'de 'Gebran', ülkenin diğer yerlerinde (Karamanoğlu Beyliği'nin dışında) 'Karamanlı' denilen topluluğun konuştukları dile de 'Karamanlica' denmiştir (Aköz ve Ürekli, 1997).

Sille'nin bilinen tarihinde Müslüman olan ve olmayan nüfus bir arada yaşamıştır (Küçükdağ, 2005). 1907 tarihli bir tespite göre Sille'nin Müslim ve Gayr-i Müslim reayası 13 mahallede birlikte yaşarken, Karataş Mahallesi (91 hane) ve Ak Mahallede (210 hane) yalnız Müslümanlar; Kilise-i Kebir Mahallesinde de (59 hane) yalnızca Hristiyanlar yaşamakta idi (Aköz ve Ürekli, 1997). Bu yıldaki nüfus, hane olarak toplam 1692 (948 hane müslim (%56), 744 hane gayrimüslim-gebran (%44)) idi⁴.

Tarihte önemli bir ticari merkez olarak karşımıza çıkan ve bir dönem nüfusu 8500'e kadar çıkan Sille, günümüzde bu özelliğinden oldukça uzak, nüfusu 1500'lere düşmüş ve günümüzde, deyim yerindeyse terkedilmiş bir görüntü arz etmektedir. Bunun sebeplerinden

³ Aya Eleni Kilisesinin 1884 tarihli onarım kitabesi buna örnektir (Eyice, s.158–159).

⁴ Bkz. Konya İl Özel İdare Arşivi 4 numaralı Maliye ve Arazi Emlak Defteri (Zik.: Aköz ve Ürekli, s.200).

biri Cumhuriyet'in ilk yıllarında Lozan Antlaşması öncesinde bütün Anadolu'da başlayıp, sonrasında hızlanan nüfus değişimi(Mübadele)dir.

30 Ocak 1923'te Lozan'da Türk-Rum Nüfus Mübadelesine ilişkin sözleşme (Tosun, 2002) gereğince İstanbul dışındaki Türkiye topraklarındaki Rumlar (Ortodoks Türkler dâhil) ile Batı Trakya dışındaki Yunanistan topraklarında yerleşmiş Müslümanların (Türk-Yunan ayırt etmeden) mübadelesi (değişimi) yapılmıştır. Bu mübadele ile toplam 2.000.000 insan (1.500.000 Rum'a karşılık 500.000 Türk) yurtlarından edilmiştir (Kaplanoğlu, 1999; Petronotis, 2004; Erden, 2004)⁵. Bu sırada Sille'ye Kozana ve Florina Bölgesinden 350-400 muhacirin getirildiği⁶; karşılıklılık ilkesine göre Sille'den de 350-400 kişilik bir grubun gönderilmiş olduğu değerlendirilebilir (Sarıköse, 2009). Türkçe konuştuğu halde Hristiyan olduğu için Yunanistan'a gönderilenlere orada hor gözle bakıldığı (Anzerlioğlu, 2003) ve bu gidenlerin önemli bir kısmının Türkçe konuşmaya devam ettiği⁷ ve Yunancayı öğrenemediği (Petronotis, 2004) bilinmektedir. Sille'den giden gayrimüslimlerin, bu toprakların özlemiyle yaşadıklarına ve Sille'ye gelerek zaman zaman hatıralarını yâd ettiklerine şahit olunmaktadır (Sarıköse, 2009).

Sille'nin yaşadığı düşüşün sebeplerinden diğeri, belki de daha önemlisi, ticari çekiciliğini yitirmeye başlamış olmasıdır. Zira Anadolu'da tarımla uğraşan nüfusun XIX. yüzyılda, ekonomik ilişkilerin yoğun yaşandığı İzmir ve İstanbul başta olmak üzere Mersin ve Samsun

gibi kıyı bölgelere bir göç gündeme gelmiştir (Sarıköse, 2009). Sanayileşen Avrupa devletleri karşısında Osmanlı'nın bu gelişmelere çeşitli sebeplerle ayak uyduramaması ve Karadeniz'in bir "Türk gölü" olma özelliğini kaybetmesi (Kaleli, H., 2003) ⁸, Anadolu'nun ve dolayısıyla Anadolu'daki İpek Yolu ve tali güzergâhların öneminin azalmasında etken olmuştur. Sille'de, bu Anadolu ve Osmanlı manzarasına paralel olarak göç vermeye başlamıştır. Ticari becerileriyle tanınan Sillelilerin, bu dönemde Konya başta olmak üzere yakın ilçelere (Seydişehir, Beyşehir, Kadınhanı, Ilgın ve Bozkır) göç ettikleri görülmektedir⁹. Sarıköse'nin (2009), ilgili yerleşmelerin "Şer'iyye Sicilleri" ve Başbakanlık Osmanlı Arşivleri gibi kaynakları inceleyerek ulaştığı bilgilere göre Sille'den büyük şehirlere ve özellikle İzmir, İstanbul, Bursa'ya göç daha çok tercih edilmiştir. Bu bilgiler ışığında görülmektedir ki, XIX. yüzyıldaki küresel ekonomik hareketlere paralel olarak Mübadeleden çok önce Sille'nin nüfus kaybı başlamış; belki Mübadele Sille ekonomisine son darbe olmuştur (Sarıköse, 2009).

Sille'nin Yerleşim Karakteri

Sille, ortasında bir dere yatağı olan, günümüzde daha çok kuzey ve kısmen güney yamaçlarda yerleşik bir görünüm arz etmektedir (**Şekil 2**). Doğu yönünde Konya çıkışı, batı yönünde ise Tatköy ve Sille Barajı çıkışı bulunmaktadır. Sille'nin en düşük kotu (1170m) Konya'ya göre yaklaşık 150m daha yüksektedir. Yamaçlarda yerleşik doku 1235m'ye kadar yükselmekte olup, iki yamacın zirvesi de 1250-

⁵ Bu hususta yapılmış yayınlara dayanarak anılan mübadeleye Rum ve Türk yerine Müslüman ve Hristiyan değişimi demek daha doğru olacaktır.

⁶ Hasan oğlu, 1950 Sille doğumlu ve hâlen Sille'de testicilik yapan tek usta olan Yaşar Bulut, 16.3.2011'de kendisiyle yapılan mülâkattta; "Dedem mübadelede Kozana'dan gelmiş 1924'te.. Birgün bir adam geldi taksiyile, buradan giden bir Rum'un oğluymuş, Türkçe konuştu benimle. Bizim evleri yıkmışsınız dedi. Sohbet derinleşince taksiyi gönderdi, akşama doğru beni al dedi ve uzun uzun sohbet ettik, dedenin geldiği yer (Kozana) şimdi sanayi bölgesi oldu dedi." şeklinde söyledikleri bunun bir delilidir.

⁷ 2000 yılı Eylül ve Ekim aylarında Yunanistan'ın farklı şehir ve köylerinde Karamanlı mübadillerle yapılan mülakatlar (Anzerlioğlu, Y., 2009, s.176).

⁸ 1774 Küçük Kaynarca Antlaşması'nın 8 maddelik şartlarından birine göre "Rus ticaret gemileri, Karadeniz'le Akdeniz'de hareket serbestisine sahip olacak ve istedikleri zaman boğazlardan geçebilecekler ve Osmanlı limanlarında kalabileceklerdi. Böylelikle Karadeniz'in sadece Osmanlı gemilerine açık, diğer bütün dünya gemilerine kapalılığı ilkesi son bulmuştur (http://tr.wikipedia.org/wiki/K%C3%BC%C3%A7%C3%BCk_Kaynarca_Antla%C5%9Fmas%C4%B1).

⁹ Seydişehir'deki Silleliler bir mahalle oluşturacak kadar çoktu. Bu göçlere dâhil olan gayrimüslim nüfus Konya'da Gazialeşah mahallesini tercih etmiştir (Sarıköse, s. 63-69).

1300m arasındadır. Vadi tabanı, doğudan batıya doğru da 20m yükselmektedir. Sille'nin batısı engebeli bir yapıya sahip olup, doğusu ve Konya'ya doğru güneydoğusu nispeten daha düz bir arazi yapısına sahiptir. Bu düz kısımlar Sille bağları olarak anılagelmiştir ve geçmişte Meram bağlarını aratmayacak kadar güzel olduğu söylenir (Ulusoy, 1951).

Şekil 2: Sille ve yakın çevresi (Kaynak: Google Earth, Görüntü Tarihi: 26.8.2009).

Resim 1. Batı yönünden aynı açıdan doğuya doğru eski (üstte) ve yeni (altta) bakış (ön planda Subaşı Hamamı ve Camisi) (Özönder, 1998 ve Kişisel Arşiv, 2011).

Sille'nin mamur döneminde sahip olduğu yüksek nüfusun yamaçlardaki yöreye özgü kübik mimari tarzlı, düz damlı ve eğimle bütünleşen bir dokuda yaşamış oldukları eski resimlerden anlaşılabilir (Resim 1, 2). Bugün ise, her iki yamacın da yüksek yerlerinde eski yoğun dokunun sadece temel izlerini görmek mümkündür (Şekil 3, 4; Resim 3).

Resim 2. Güney yamaçtan (Sekili İnin üzeri) kuzeydoğu yönüne eski (üstte) ve yeni (altta) bakış (ön plandaki minare Çay Camisi'ne ait) (Özönder, 1998 ve Kişisel Arşiv, 2011).

Resim 3: Panaya ve Sekili İn üzerinde kuzey yamaçtaki ev kalıntıları (Kişisel Arşiv, 2011).

Şekil 3: Sille güney yamaçtaki eski yerleşim izleri (Kaynak: Konya Büyükşehir Belediyesi Kent Rehberi- <http://kentrehberi.konya.bel.tr>).

Şekil 4: Sille kuzey yamaçtaki eski yerleşim izleri (Kaynak: Konya Büyükşehir Belediyesi Kent Rehberi- <http://kentrehberi.konya.bel.tr>).

SAHA ARAŞTIRMALARI VE ÇALIŞMA ALANININ ANALİZİ

Sille koruma planına esas olmak üzere Sille'nin tarihi konumu, gelişimi, günümüzdeki mimari ve çevresel özellikleri ile planlama sorunları irdelenmiştir.

Fiziksel Doku Araştırması (Tek Bina ve Boşluklar Bazında) Arazi ve bina kullanışı

Proje alanı, Sille deresinin içinden aktığı vadinin iki yamacında yer almaktadır. Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 19.06.1995 tarih ve 2292 sayılı kararı ile sit alanı sınırları belirlenmiş, 21.11.1996 tarih ve 2753 sayılı karar ile 23 H IV pafta 3632 parsel bu sit alanına dâhil edilmiştir. Sit alanının güneyi kaya düşme tehlikesine maruz alan ve Arkeolojik alanla sınırlanırken batıda özel mülkiyetler, kuzeyde tapulama alanı dışı ile sınırlanmıştır. Doğuda Konya girişinde yine tapulama alanı dışında kalan bölgeler ile Konya İl Tüzel Kişiliği mülkiyetindeki alanlar ve kentin nekropol alanlarından birincisi yer almaktadır. Her ne kadar bu bölgeler planlama alanı dışında kalmakta ise de, sağlıklı bir planlama çalışması için bu bölge de çalışma alanı kapsamına alınmıştır (Şekil 5).

Sille günümüzde oldukça yıpranmış bir doku görünümü sergilemektedir. Bir kaç sokak üzerindeki yapılar hala kullanılabilir durumdadır. Sille Akmahalle'de Hacı Ali Ağa

Sokağın kuzeyindeki parseller genelde meskûn olmasına karşın güneyde bulunan parseller aşırı eğim nedeniyle boştur. Bazı yapı adalarının orta bölümleri yine çöküntü bölgesi konumundadır. Mezar Yakası Camisi ile Karataş Camisinin çevresi geçmişte, kalan izlerden, önemli yerleşim alanlarını oluşturmalarına karşın bugün terkedilmiş durumdadır (**Şekil 3**). Mormi Camisi, Orta Cami ve Çay Camisi çevresinde de benzer durumla karşılaşmaktadır.

Çay yolu üzerinde, Mısıroğlu Sokaktan baraj yoluna kadar olan bölge Sille'nin önemli bir ticaret merkezi iken, bugün terkedilmiş bir görüntü vermektedir. Çay Camisi'nin iki yanındaki konutlardan bir kaç kullanılırken diğerleri harap ve kullanılmamaktadır. Subaşı Mahallesinde sınırlı sayıdaki konutta yerleşim bulunmaktadır. Yapıların çoğu yenilenmiştir. Mahallenin güney doğusunda yer alan arkeolojik bölge sınırlarında ve Aya Eleni Kilisesinin batısında besi damları ve bunların artıklarından oluşan gübrelilikler ile Subaşı Hamamı çevresindeki çöplük ve bakımsız bahçeler, çöküntü bölgeleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bina durumu ve bina yaşları

Tescilli yapılar, dini yapılar ve çeşmeler ile sivil mimari örnekleri olarak iki ana grupta toplanırken; sivil mimarlık ürünleri tescilli ve tescil dışı ayırımı yapılmaksızın iyi durumdaki yapılar, az onarım gereken yapılar, orta onarım gereken yapılar, çok onarım gereken yapılar ve harap yapılar olmak üzere 5 grupta değerlendirmeye alınmıştır. Ayrıca bina yaşları için ayrı bir değerlendirme yapılmış olup iki ayrı değerlendirmenin senteziyle korunacak değerler belirlenmiştir.

Yapı malzemesi

Genel olarak taş ve ahşap kullanımı yoğunluktadır. Taş, yerleşim merkezinin 1 km. kadar yakınındaki Sille Taşı ocaklarından elde edilmektedir. Bir andezit türü olan Sille taşının kendine özgü rengi mimariye simgesini vururken düz damlı kübik yapılar araziye uyumlu yerleştirilmiş, birbirinin manzarasını, güneşini kesmeyen, mahremiyetini etkilemeyen özgün bir doku oluşturmuştur. Bu görüntüyü, düz damlarda sızdırmazlığı sağlamak için

kullanılan eflatun renkli '**çorak**' adı verilen killi toprak, Sille Taşı saçak silmeleri ve yapı taşlarının kireç harçlı derzleri tamamlamaktadır. Bu derzler rüzgârla yapıların yüzeyine çarpan yağmur sularının yüzeyde kalmayıp aşağıya doğru hızla akmasını sağlayacak biçimde kavisli olarak yapılmışlardır. Bu detay, Sille Taşı ve kübik yapı karakteri kadar özgün ve Sille'ye has bir özelliktir. Yapı cepheleri geleneksel Konya evi karakterini taşımakta; bire iki nispetli pencereler ikili, üçlü gruplar halinde cephede yer almaktadır. Arazinin eğimli olması nedeniyle yalnız konutlara değil dini yapılara dahi değişik kotlardan girilebilmekte, her kotta farklı işlevli hacimler bulunmaktadır.

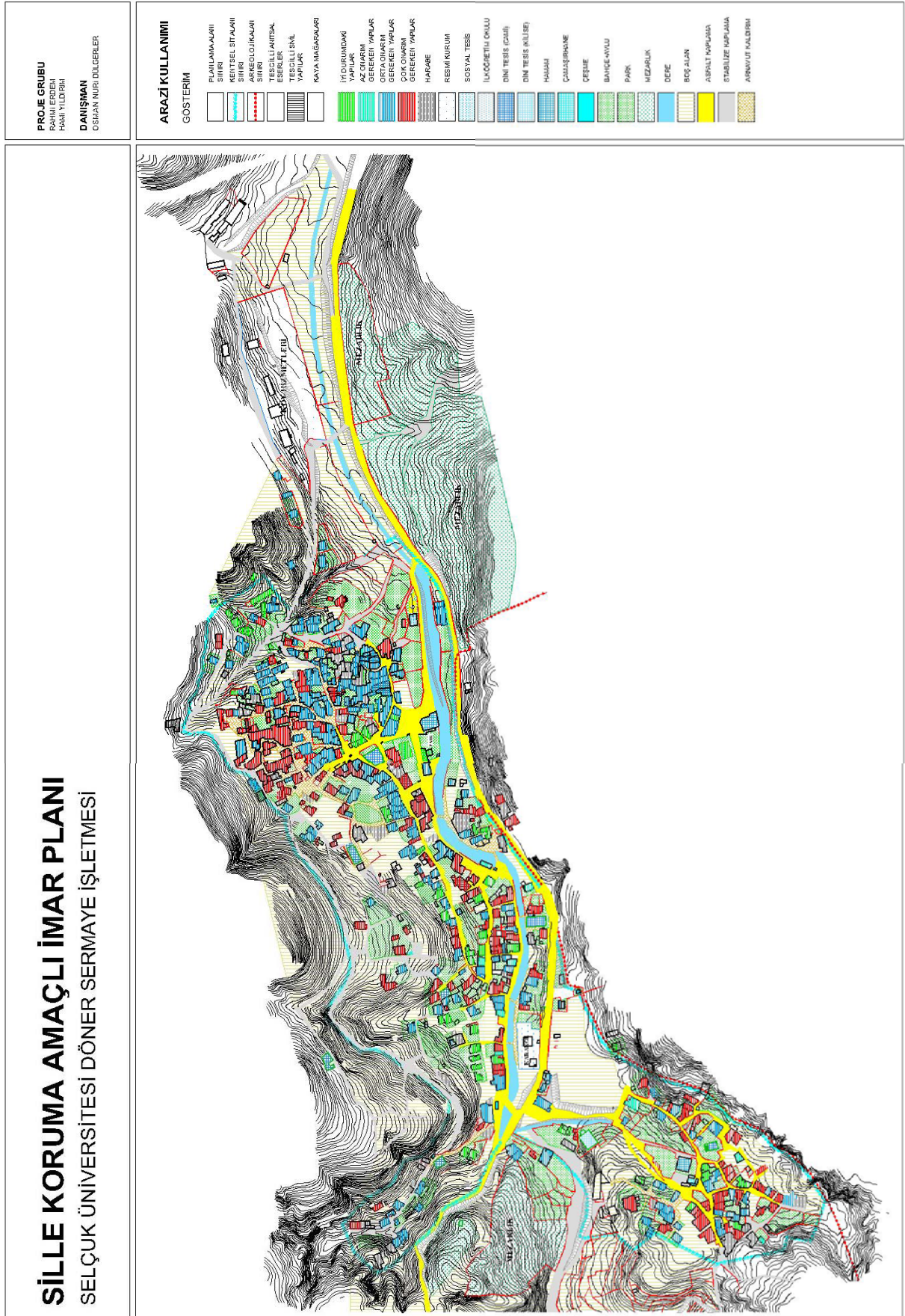
Sille'de geleneksel yapı sistemi ahşap hatıllı taş duvar olup örtü malzemesi olarak ahşap kirişleme üzerine '**pardı**'¹⁰, '**makat**'¹¹ ve '**çorak**'¹² kullanılmıştır. Ara kat döşemeleri ahşaptır. Yine içteki dolap, raf, kapı ve pencereler hep ahşaptır. Düz dam karakterindeki çatılarda Sille taşı silme kullanılmıştır. Eski yapılar taş duvar üzerine kireç harçlı özel derz şeklindedir. Ancak daha sonraki dönem yenilemelerinde, sivil mimari örnekleri genelde yıkılanın onarımı şeklinde gerçekleşmiş olup, burada tuğla, briket malzeme tercih edilmiştir. Kerpiç malzemeyle hemen hemen hiç karşılaşılmaz. Yalnız yeni yapılanlar bol samanlı çamur harçla veya kum-kireç karışımı harçla sıvanmışlardır.

1950 sonrası onarımlarda cephe sistemleri değişirken yapıların eğimli çatı ile kapatıldığı görülmektedir. Bu eğimli çatılarda oluklu saç ve kiremit çoğunluktadır.

¹⁰ *Pardı*, düzeltilmiş ve belirli boyutlara getirilmiş ince ağaç dalları.

¹¹ *Makat* (Pahaz), ince elekten elenmiş topraktan yapılan çamur (Sözen ve Dülgerler, 1979)

¹² *Çorak*, Sille civarındaki ocaklardan çıkarılan ve düz dam üzerine son örtü olarak serilen mor veya eflatun renkli geçirimsiz toprak (bir tür kil).

Şekil 5. Planlama Alanı için yapılan arazi kullanım durumu.

Arazi mülkiyeti

Proje alanı çoğunlukla özel mülkiyettir. Ancak alan olarak, Maliye Hazinesi ve Tapulama dışı alan çoğunlukta.

Belli başlı parsellerden Sille İlköğretim Okulu, Camiler, çamaşırhane (**Geysi Evi**) ve Sille girişinde sağda yer alan ve son dönemde yapılmış Düğün salonu ile Akmahalle Hamamı'nın 2/3 hissesi Konya Selçuklu Belediyesi adına (1/3 hissesi şahısa ait);

Mezarlıklar Konya Büyükşehir Belediye Başkanlığı adına;

Aya Eleni Kilisesi Maliye Hazinesi adına kayıtlı olup diğer parseller özel mülkiyet (şahıs) adına tescillidir.

Kat adetleri

Sille Kentsel Sit Alanında mevcut yapıların çoğunluğu bir ve iki katlı yapılardan oluşmaktadır. Üç katlı sekiz yapıdan üçü tescilli; biri eski ama çok değişmiş; diğerleri ise tamamen dokuya uyumsuz ve yenidir. Akhamam doğusunda kahvehanelerin bulunduğu adada dört katlı bir adet yapı vardır ve bu da kentsel dokuya uyumsuzdur.

Alanın Mimari Özelliğiyle Uyum

1980 sonrası yapılaşmada tuğla ve betonarme (BA) ağırlıktadır. Onarımlarda bile bu malzemeler tercih edilmiştir. 1998'de tamamlanan Selçuklu Belediyesi düğün ve toplantı salonu tümüyle BA karkas olarak inşa olunmuş, eğimli çatısı alüminyum trapez malzemeyle kapatılmış ve dokuya en aykırı yapı durumundadır. Yine Selçuklu Belediyesine ait kütüphane binası ile kahvehanelerin bulunduğu BA kargir yapılar en aykırı yapılar olmaktadır. Bunun dışında kaçak olarak yapılan binalar yine BA kargir ve eğimli çatılarıyla dokuya aykırı yapıları oluşturmaktadır.

Tescilli Yapılar

Sille Kentsel Sit Alanı, yukarıda detaylı olarak değinildiği gibi tarihi itibarıyla olduğu kadar, üzerinde mevcut fiziksel doku yönüyle de hala oldukça zengin bir yapıya sahiptir. Bugün var olan bu eserleri, evlerden başka kiliseler; camiler, hamamlar ve çeşmeler olarak dört grupta incelemek mümkündür.

• Kiliseler

Sille kiliselerini genelde iki ana grup içerisinde ele almak mümkündür.

Resim 4. Panaya kaya kilisesi dış ve iç görünüm (Kişisel Arşiv, 2011).

Kaya Kiliseleri: Vadinin güney yamaçlarını oluşturan kayaların oyulmaya elverişli olmaları nedeniyle bu kiliseler kayalar oyularak gerçekleştirilmiştir. Bunların içerisinde en ünlüsü Sille ile Akyokuş arasında bugün askeri alan içerisinde bulunan **Ak Manastır** (Eyice, 1966)'dir. İkinci önemli kaya kilisesi Sille'nin güney yamacında dikili kaya denilen mevkide bulunan **Panaghia Kilisesi**'dir (**Resim 4**). Kayadan oyma mekânların merkezi ve en önemlisi olan kilise, Kapadokya bölgesindeki örnekleri gibi IX. Yüzyıldan sonralara tarihlenmektedir (Eyice, 1966). Bir diğer kayadan oyma ve Kyriakon olarak da bilinen **Hızır İlyas Kilisesi**, Subaşı mahallesinde papaz deresine yakın bir yerdedir.

Resim 5. Aya Eleni Kilisesi (Panaya'nın üzerindeki güney yamaçtan) (Kişisel Arşiv, 2011).

Aya Eleni (Aghia Eleni - Hagios Mikhael) Kilisesi: Sille'nin en ünlü kilisesidir (**Resim 5**). Hıristiyanlık dünyasının sayılı mabetlerindedir. Sille'nin Subaşı Mahallesi, Tatköy - Baraj yolunun hemen solunda (göl evi tepesinin eteğindeki düzlüktedir. Giriş kapısı üzerinde yer alan Grek alfabesi ile Türkçe yazılmış (Karamanlıca) 1833 tarihli yazıtında, kilisenin 327 yılında Aghia Eleni adına yaptırıldığı, Sultan Mahmut tarafından üçüncü onarımının gerçekleştirildiği belirtilmektedir. Bunun dışında 1878-1880 tarihlerini taşıyan iki onarım yazıtı da bulunmaktadır.

- **Cami ve Mescitler**

Bugün ayakta kalabilmiş Sille cami ve mescitlerinden hemen hemen tamamı 19. yy.'da büyük onarım görmüşler veya yeniden yapılmışlardır. Yapılar üzerinde ilk yapım tarihlerini belirten bir yazıt veya vakfiye bulunmamaktadır. Genel çizgileriyle 19.yy geç dönem Osmanlı camilerinin özelliklerini yansıtır.

- **Hamamlar**

Sille'nin doğu ve batı ucunda olmak üzere iki adet hamam bulunmaktadır; Subaşı Hamamı ve Ak Hamam.

- **Çeşmeler**

Sille'nin yakın çevresinde yapılan araştırmalar Sille'nin su ihtiyacını Bizanslılar döneminden beri çeşitli pınarlardan giderilmeye çalışıldığını göstermektedir. Bunun en ilginç

örneği baraj yolunun kuzeyinde Kurtuluş (Mormi) semtindeki su kemeridir. Bu kemer halk arasında "Şeytan Köprüsü" adıyla anılmaktadır. Bu kemerin yakın çevresinde eski su yolları ve künklerle rastlanmaktadır.

Sille'nin su problemine köklü çözüm XIX. yy'da getirilmeye çalışılmıştır. Bugün suyu akmakta olan tarihi Sille çeşmelerinin yazıtları genelde bu döneme aittir. Sille'nin içme suyu sorununun çözümünde Sille'nin ileri gelenlerinden Yeşil Efendi aktif rol oynamıştır (SKAİP Raporu, 2001). Günümüze ulaşan 17 adet Sille çeşmesi vardır (SKAİP Raporu, 2001).

Sille'de sözü edilen bu tescilli yapılar hakkında genel bilgiler, Tablo 1'de verilmektedir.

Çeşmeler dışında Sille'nin özgün yapılarından biri de "**geysi evleri**"dir. Genelde suyu bol olan çeşmelerin bitişiğinde yapılmışlardır ve alçak bir duvarla çevrilmişlerdir. Zeminleri kapak taşlarıyla kaplanmıştır. Yan yana yapılmış birkaç ocak bulunmakta, bu ocaklar üzerindeki kazanlarla kaynatılan sıcak su ile leğen ve teknelerde yıkanılan çamaşırlar temiz su ile durulanıp evlerde kurutulurdu. Eski dönemde her mahallede bir Geysi evi bulunurken bugün yalnız Subaşı Hamamı önünde Çaysuyu Çeşmesi bitişiğindeki Geysi evi kalmıştır.

- **Sivil Yapılar**

Sille Kentsel Sit Alanında arazi yapısı yerleşim bölgesinin ana karakterini belirlemiş;

bu nedenle mahalleler sokaklar ve evler teras düzeninde yerleşmiştir. Vadi tabanından geçen derenin iki kıyısından başlayarak mahalleler ve sokaklar kademe kademe yukarıya doğru yükselmiştir. Bu özelliğin doğal sonucu olarak yapılar araziye uyumlu biçimde yerleştirilmiştir. Yapılar bir birinin güneşini, manzarasını kesmez, mahremiyetini ihlal etmeyecek şekilde konumlanmıştır. Hatta bu uyum, yapıların iç düzenini ve detaylarını da etkilemiş, aynı şekilde oranlı ve kademeli yükselmeyi gerçekleştirmiştir. Sokaklar eğime dik doğrultuda yapıldığı zaman yürümeyi ve tırmanmayı kolaylaştırmak için basamaklı, sekili yapılmışlardır.

Sille evleri genelde cephe karakteri olarak Anadolu Türk evi cephe özelliklerini yansıtmaktadır. Plan olarak yapını esas katını oluşturan üst katta Türk evi plan tiplerinden birini tekrarlamış olsa da arazinin eğimli olması ve arsaların sınırlı boyutta olmaları nedeniyle alt katlarda bu karakterin değiştiği görülmektedir. Bir genelleme yapılacak olursa, zemin katlarda genelde ahır, samanlık, besi damı ve mutfaktan oluşan müştemilat, servis mekânları yer alır. Bunların arasında taşlık adı verilen orta mekân bulunur.

Arazi eğiminin fazla olduğu kesimlerde ikinci bir zemin kat (bodrum) çıkar ki, bu bölüm daha çok alt sokaktan kullanılır. Böyle durumlarda ahır, samanlık ve yakacak deposu burada yer alır. Eğer ev çarşı içerisinde, ticari aktivitenin yoğun bulunduğu bölgede ise bu katta dükkânların yer aldığı görülür.

Zemin kat genelde loş ve serindir. Sille evlerinin cümle kapıları çoğunlukla iki kanatlı ve ahşaptan yapılmıştır. Bu kapıdan taşlığa girilir. Farklı örneklerde farklı olmakla birlikte burada ağzı kapalı bir kuyu veya çeşme bulunur. Çoğunlukla ev halkının bir meşguliyet ve geçim kaynağı olan ünlü Sille halısını dokunduğu tezgâhlar burada kuruludur. Taşıktan bir iki basamakla yükseltilmiş günlük oda burada yer alır. Evin özellikle de yaşlıların yakın komşu ve akrabaların kısa ziyaretleri için bu mekân kullanılmaktadır. Zira girilip-çıkılması kolaydır. Büyük programlı evlerde hariciye burada yer almaktadır.

Evin esas mekânları üst katta yer almıştır. Misafir ve yatak odaları üst kattadır. Bazı

evlerde alt kat ile üst kat birlikte kullanılırken bazı evlerde ise alt kat ve üst kat için ayrı giriş kapıları yapılmıştır. Bu konum genellikle evin yapıldığı arazi ile ilgilidir. Alt kat ile üst katı birbirine bağlayan merdivenler çoğunlukla ahşaptan yapılmıştır. Yukarıya çıkan merdivenin sahanlığında mutfak, hela ve banyo bulunmaktadır. Hela ve banyo bir birinin devamı şeklinde olup bazı örneklerde yalnız hela bulunur. Evin diğer odalarında banyo işlevini gören gusül haneler ayrıca planlanmıştır. Aşevi (mutfak) genellikle zemin kattan üst kata çıkışı gerçekleştiren merdivenin sahanlığında birkaç basamakla çıkılan bir mekândır. Bu sahanlıktan mutfak ve yemek için gerekli yardımcı malzemelerin bulunduğu ağız açık adı verilen büyükçe ahşap dolap bulunur. Yükseklik sorunu nedeniyle bu bölümün kapısı genelde basıktır. Kapıdan içeriye girince karşıda üzerinde ocak ve tandırın bulunduğu bir set bulunur. Buraya ocak-başı denilir. Ocak başı ana mekândan büyük bir kemerle ayrılmış ve üstü bir baca, davlumbaz şeklinde düzenlenmiştir. Aşevini tabanı genelde ahşap döşeme üzerine halı, keçe ve yer minderleriyle döşenmiştir. Çevre duvar yastıklarıyla donanmıştır. Ekmek tandırda, yemek ocakta pişirilir ve bu mekânda yer sofrasında yenilir.

Ocak-başının yanındaki kapıdan "Bi-evi, Bü-evi" adı verilen kilere geçilir. Burada büyükçe bir ahşap ambar bulunur. Bunun dışında bol miktarda ve çeşitli boyutlarda küpler, çeşitli mutfak eşyaları da bulunur. Küpler daha çok depolama amacı için kullanılır. Bu bölümün penceresi ya çok küçüktür veya hiç yoktur. Pencere genelde hava akımının yoğun olduğu yöne açılır. Bu odanın duvarları ve çatısı kalın tutulmuş olup serin, havadar ve loş bir mekândır.

Yakacak evi, genelde bi-evinin (kilerin) devamındadır. Odun, kömür gibi yakacakların depolandığı mekândır.

Bunların dışında geniş programlı Sille evlerinde çeşitli isimlerle anılan bazı mekânlar bulunur. Bunlardan bazıları "Kış evi-Isınmak için kullanılan tandırın bulunduğu oda; karanlık oda-sandık odası ise üzüm evi'dir.

Tablo 1. Sille'deki Tescilli Yapılar, yapım yılları ve yerleri.

YAPININ			BULUNDUĞU YER
TÜRÜ	ADI	YAPIM YILI	
KAYA KİLİSESİ	AK MANASTIR	9. yy sonrası	Güneyde Askeri Saha
	PANAYA	9. yy sonrası	Subaşı Mahallesi
	HIZIR İLYAS	9. yy sonrası	Subaşı Mahallesi
KİLİSE	AYA ELENİ	327 – 1878 (Onarım)	Subaşı Mahallesi
CAMİ / MESCİT	KURTULUŞ (Mormi)	1842	Kurtuluş Mahallesi
	SUBAŞI (Kar-Hane)	1878	Subaşı Mahallesi, Hamamın güneydoğusu
	MEZARYAKASI (Kayabaşı)	1868-1869	Ak mahalle, kuzey yamacın ortası
	AK CAMİ	1863	Ak mahalle, Akhamam kuzeyi
	KARATAŞ	1878	Kuzey yamacın yukarısı ve kuzeybatısı
	ORTA	1862-1863	Orta mahalle, kuzey yamaç
	ÇAY	19. yy	Sille Deresinin güney kıyısı
HAMAM	AKHAMAM (Hacı Ali Ağa Hamamı, Aşağı Hamam, Çarşı Hamamı)	19. yy	Ak mahalle, derenin kuzey kıyısı
	SUBAŞI HAMAMI	1891	Subaşı Mahallesi, Kar-hane semti
ÇEŞME	ANKEREKİ ÇEŞMESİ	-	Orta Mahalle – harap durumda
	HEREKİ (Büyük) ÇEŞME	-	Aya Eleni Kilisesinin kuzeyi, Eski Çarşı içerisi
	KAVAKLI ÇEŞME	1865	Mormi'nin kuzey kısmı
	HASSIOĞLU ÇEŞMESİ	-	Çay Camisi yakınında bir evin duvarıyla birleşik
	NURİ PAŞA ÇEŞMESİ	-	Ak Mahallede, Mali Sokak. Bağımsız yapılmış, depolu bir çeşmedir.
	ACI PINAR ÇEŞMESİ	-	Ak Caminin kuzeydoğusunda yolun ortasında.
	KARA DELİ ÇEŞMESİ	-	Mali Sokakta, Nuri Paşa Çeşmesinin yukarisinde.
	VELİ PAŞA (MORMİ) ÇEŞMESİ	1738	Mormi Camisinin doğusunda, yol aşırı karşısında-Karamanlıca kitabesi var. Depolu bir çeşmedir.
	HACI İSMAİL AĞA ÇEŞMESİ	1901	Hükümet Caddesinde, PTT binasının güneyinde.
	ÇEVEOĞLU ÇEŞMESİ	-	Harap durumda.
	SADETTİN ÇEŞMESİ	1903	Orta Mahallede. Depolu bir çeşmedir.
	HACI MUSTAFA AĞA ÇEŞMESİ	1882	Sille girişinde, derenin karşı yakasında. Depolu bir çeşmedir.
	TAKKACI ÇEŞMESİ	-	Subaşı Mahallesinde Geysi evine bitişik. Osmanlıca ve Karamanlıca kitabesi var.
	ÇAY ÇEŞMESİ	-	Takkacı Çeşmesinin yakınında
	İKİLİ ÇEŞME	-	Sille bağlarına giden derenin güney kıyısında
	HACI ŞABAN ÇEŞMESİ	-	Orta Mahalle Camisinin doğusunda bir evin duvarında. Depolu bir çeşmedir.
	NUMAN'IN HALİL AĞA ÇEŞMESİ	-	Orta Mahallede. Depolu bir çeşmedir.
	VALİ CEMAL BARDAKÇI ÇEŞMESİ	1935	Sille İlköğretim Okulunun duvarında
	KARATAŞ (ÇAŞNIGİR) ÇEŞMESİ	1781	Karataş Mahallesinde, bugün yok.
	İSTEFAN (STEFAN) ÇEŞMESİ (İKİZ ÇEŞME)	-	-
ÇEVRIKLER (ÇEVİKLER) ÇEŞMESİ	-	Karataş Mahallesinin üst taraflarında, bugün yok.	
BALOĞLU ÇEŞMESİ	-	-	

Ön damı, evin sofasının (mabeyn) önünde bulunan mekândır. Sofa ile kapı ve pencerelerle irtibatlandırılmıştır. Bu bölümün üzeri genellikle açık, bazen kafeslidir. Bazı evlerde üzüm asmaları burayı gölgeler. Bir anlamda günümüz terasını anımsatır. Bazı örneklerde balkon tarzında olanları da vardır.

Sille'de arazinin sınırlı olması nedeniyle sokaklar dar evler birbirine çok yakındır. Evin nüfusu artıp ev yetersiz kalınca genelde iki kardeş, akraba veya iki komşu evleri arasındaki yolun üzerini ahşap kirişlerle kapatıp buraya iki oda yapmakta, birini birisi diğerini ötekisi kullanmaktadır. Altı yol, geçit veya küçük bir avlu olan bu mekâna "hanay" adı verilmiş olup daha çok yeni gelinin yatak odası olarak kullanılmaktadır. Bu odalar kullanılmadığı zamanlarda hafif eşyaların ve erzakların konulduğu yer olarak değerlendirilmiştir.

Sille evinin esas katı olan üst kat, plan olarak geleneksel Türk evi plan şemasının özelliklerini taşır. Konya ve çevresinde, arası mabeynli bir çift oda veya arası mabeynli iki çift oda tarzında yani orta sofalı plan şemasının bir çeşitlemesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Sofanın önü yukarıda da sözü edildiği üzere bir ön damı, balkon, teras ile bitirilmiştir. Odalar geleneksel Türk evi odalarının tüm donanımlarına sahiptir. Sillede arazi olanakları nedeniyle bu şemalar her yapıda küçük değişiklikler gösterse de ana fikir değişmemektedir.

Geleneksel Sille evleri dış biçim olarak kübiktir. Evler düz damlı olup çatılı olanı yok denebilecek kadar az sayıdadır. Birçok yapının üzerindeki çatının sonradan yapıldığı ilk bakışta anlaşılmaktadır. Pencere düzenleri geleneksel Türk evi pencere düzeninin yansıtır. Bazı yapılarda malzemenin zamanla yıpranıp çürümesi, evlerin bakımlarının yapılmaması sonucu özellikle üst kat çıkma cephelerinin yıkılarak içeriye çekildiği görülmektedir. Ancak bu durum dahi doku silüetini fazlaca etkilememektedir. Yapılacak basit veya orta derecedeki müdahalelerle cepheler özgün biçimlerine kavuşturulabilirler.

Duvar örgüsünde taşların arasının kireç harcı ile kavisli çizgili derzlenmesi sonucu Sille evlerinin dış cepheleri sıvanmamıştır. Yalnız çıkmaların daha hafif olmaları için, bağdadi

sistemle yapılması nedeniyle bu bölümler sıvanmıştır. Dikkatlice yapılacak bir araştırmada Silledeki evlerin hemen hemen tamamının üst kat cephelerinin değiştiği, ancak özgün çizgilerini pencere yenilemeleri dışında korudukları söylenebilir.

Sille KAİP Raporu (2001) çerçevesinde, tescilli olan 9 adet sivil mimarlık örneği yapıdan sekizi ile birlikte, tescile önerilen bir adet sivil yapıya (Yeşil Efendi Evi; parsel nosu 2991) ait hazırlanan anket fişlerinden bir örnek Şekil 6'da görülmektedir.

Sosyal Doku Araştırması

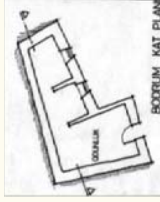

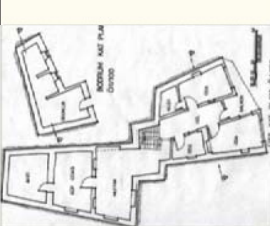
Çalışma alanında yer alan yaklaşık 400 konutun %70'i bütün yıl; %30'u ise yalnız yazın kullanılmaktadır. Bütün yıl kullanılan yaklaşık 280 konut biriminde 82 adet anket uygulanmış; bunların 68'inin ev sahibi, 14'ünün ise kiracı olduğu saptanmıştır. Anket yapılan ailelerin oturduğu konutlar, genellikle ya tescilli; ya da geleneksel dokuya uyumlu olduğu gözlemlendiğinden tek grupta incelenmiş ve bütün konutlara aynı soru kâğıdı uygulanmıştır.

Sille'de anket yapılan ailelerin %28'inin bu çevrede doğup büyümüş yerli nüfus olduğu; %31,7'sinin Sille yakınlarındaki Tatköy ve Tepeköy'lü olduğu; yine %31,7'sinin Konya'lı ve %8,5'inin ise, çevre ilçe ve köylerden geldiği anlaşılmaktadır.

Yerli ailelerin %92'si (25 aile) ev sahibi iken, %8'i (2 aile) kiracıdır. Konya dışından buraya yerleşenlerin %64'ü (7 aile) ev sahibi, %36'sı (4 aile) kiracıdır. Genelde ise ev sahipliği oranı %83; kiracılık oranı ise %17'dir.

Anket yapılan ailelerin gelir durumları da, eğitim durumlarıyla koşutluk göstermektedir. Hem ev sahiplerinin, hem de kiracıların yarıdan fazlasının (%70,7) aylık gelir durumu 150 milyon lira ve altındadır (Tablo 2).

Sosyal güvence bakımından ailelerin çoğunluğunun (%63,4 - 52 aile) bir sosyal güvenceye sahip olduğu görülmektedir. Bunların %8,5'i Emekli Sandığı, %31,7'si SSK, %23,2'si Bağkur kanalıyla sosyal güvenceye sahiptir.

SİLLE TARİHİ ÇEVRE ARAŞTIRMA ANKET FİŞİ		
BODRUM KAT PLANI 	ZEMİN KAT PLANI 	1. KAT PLANI
MAHALLE: AK MAHALLE:		PARSEL NO: 2938
SOKAK: HACI ALIĞA SOKAK		KAPINO: 8
EVİN SAHİBİ	ADI	ADİ
NERELİ	HASAN ATEŞ	NERELİ
	TEPEKÖY	
☐ TEK KATLI	☒ 2 KATLI	☐ 2.5 KATLI ☐ 3 KATLI
DIŞ TESBİTLER		
SÜSLÜ ÇATI	☐	
KORNIŞ	☒	
TAŞ SAÇAK	☒	
PEN. KORKULUĞU	☒	
AHŞAP KONSOL	☒	
BLK. PARMAKLIĞI	☒	
CIZGİLİ SIVA	☐	
SÜSLÜ GİRİŞ KAPI	☐	
AHŞAP KAFES	☐	
ÇAMUR SIVA	☒	
ÇIKMA TİPİ		
☐ ÇIKMASIZ	☐ ÇFTGİNA	☐
☐ ORTADANCİK	☐ TÜM ÇIKMA	☐
☐ YANDAN TEK	☐ TESTERE	☒
ENVANTER NO:	☐ BALKON	☐
YAPININ ÇEVREYE KATKISI		
GENEL SİLLE SÜLİTİNDE ETKİLİ ☒		
SİLLE SÜLİTİNDE OLUMSUZ ETKİ ☐		
YAYGIN BİR ÖRNEK ☐		
ÇEVREYE KATKISI MİNİMUM ☐		

BİNA YAŞI	VAR	YOK	VAR	YOK	TESİSAT	VAR	YOK
0-25 YAŞ ARASI	☒				SUTES.	☒	
25-50 YAŞ ARASI	☐				ELEKTRİK	☒	
50-100 YAŞ ARASI	☐				KANALİZAS	☒	
100 YAŞ ÜZERİ	☒						
KULLANIM TÜRÜ							
KONUT	☐						
ALT DEPO-ÜSTEV	☒						
DEPO	☐						
KAMU YAPISI	☐						
BAHÇE	☐						
YAPISAL DURUM							
ÇOK ONARIM GEREK	☐						
ORTA ONARIMI	☒						
AZ ONARIM	☐						
İYİ DURUMDA	☐						
KORUMA ÖZEL.							
ÖZ. KAYBETMEMİŞ	☐						
AZ DEĞİŞMİŞ	☒						
ÇOK DEĞİŞMİŞ	☐						
TESCİLLİYAPTI	☒						
YAPIM TEKNİĞİ							
ALT KAT	ÜSTKAT						
M. TAŞ	☒	M. TAŞ	☒				
TUĞLA	☐	TUĞLA	☐				
KERPIÇ	☐	KERPIÇ	☐				
KES TAŞ	☐	AH. EKLEK	☐				
		TAŞ DOLGU	☐				
SORULAR							
1. Sızee binanın etkisizleri varmı?							
BIZE YETİYOR YOK							
2. Şim diye kadar onanın yaptınız mı?							
KAYDA DEĞER HAYIR							
3. Nerede nasıl onanın yapmaya düşünüyörsünüz?							
ŞİMDİLİK DÜŞÜNÜYÖRUM							
4. Katlar arasında yazlık işiik farkı varmı?							
YOK							
5. Başka bir biraya taşınmayı düşünüyörsünüz mü?							
HAYIR							
6. Sillede yaz kış otuyormusunuz?							
EVET							
7. Silleden taşınmayı düşünüyörmusunuz ,neden?							
HAYIR							
8. Sillede ihtiyaçlarınızı karşıyaya biliyormusunuz?							
EVET							
9. Oturdüğünüz çevreyi seviyormusunuz?							
EVET							

Şekil 6. Tescilli ve Tescile Önerilen Yapılara Uygulanan Anket Fişi Örneği.

Tablo 2. Anket Yapılan Ailelerin Gelir Durumlarına Göre Dağılımı*

Gelir Durumu (\$/ay)	Ev Sahibi Aile		Kiracı Aile		Toplam	
	Sayısı	Oranı (%)	Sayı	Oranı (%)	Sayı	Oranı (%)
Cevap vermeyen	3	4,4	-	-	3	3,7
160 USD'den az	22	32,4	4	28,6	26	31,7
161-240	26	38,2	6	42,9	32	39,0
241-325	12	17,6	4	28,6	16	19,5
326-400	4	5,9	-	-	4	4,9
401-570	1	1,5	-	-	1	1,2
TOPLAM	68	100,0	14	100,0	82	100,0

* Mayıs 2000 verileri.

Tablo 3. Ev Sahibi Ailelerin Konut Edinme Dönemleri.

Dönemler	Aile Sayısı	Oran (%)
1950 öncesi (50 + yıl)	2	2,9
1951-1975 (26-50 yıl)	21	30,9
1976-1985 (16-25 yıl)	19	27,9
1986-1990 (11-15 yıl)	7	10,3
1991-1995 (6-10 yıl)	8	11,8
1996 + (1-5 yıl)	8	11,8
Cevapsız	3	4,4
TOPLAM	68	100,0

Tablo 4: Ev Sahibi Ailelerin Konut Edinme Biçimleri.

Konut Edinme Biçimi	Aile Sayısı	Oran (%)
Miras kalan	15	22,1
Sahibinden satın alan	43	63,2
Kiracı iken satın alan	2	2,9
Emlakçı aracılığıyla	1	1,5
Diğer	6	8,8
Cevapsız	1	1,5
TOPLAM	68	100,0

Ailelerin tamamına yakını (%97,6) kazançlarını biriktirememekte; yalnızca %2,4'ü kazançlarının %1 ile %25'i arası tasarruf yapabilmektedir. Kazançlarını az da olsa biriktirebilen bu iki ailenin de ev sahibi olduğu göze çarpmaktadır. Bunlara bağlı olarak ortalama aile büyüklüğü 5.06'dır.

Kendi evinde oturan 1.grup ailelerin %33,8'i konutlarına 1975 öncesinde sahip olmuşlardır (Tablo 3). Buna karşılık 1975 ve sonrasında ev sahibi olma oranı %61,8'dir. 1985 ve sonrası için bu oranın %33,8 olduğu görülmektedir. Tek tek yapıların olmasa bile hem yapı ve hem de çevre

karacterinin 19.yüzyıl izlerini taşıdığı Sille'de, mülkiyet değişiminde; özellikle son yıllarda görülen bu hareketlilik, bu çevrede geleneksel konutların eski ve bakımsız olmalarına rağmen sık el değiştirdiğini göstermektedir. Sahip olunan konutların yalnızca %22,1'inin miras yoluyla elde edilmiş olması (Tablo 4), bu konutların ilk sahiplerinin büyük oranda bu çevreyi terk ettiklerini ortaya koymaktadır.

Kirada oturanların %92,9'unun kira sözleşmesi yoktur. Sözleşmesi ve süresi 1 yıl olan yalnızca 1 aile vardır. Her kiracının oturduğu konut ile ilgili iyileştirme yönünde

istekleri olmuştur: %35,7'si banyoya, %7,1'i mutfığa, %7,1'i hepsine, %35,7'si mekâna değil konfora gereksinim duyduklarını belirtmişlerdir.

1.grup (ev sahibi) aileler, %51,5 oranında modern yeni bir konutta yaşamayı isterken, gerekli onarımların yapıp konfor koşulları sağlandığında %57,4'ü bu konutları tercih edeceklerini belirtmişler; modern yeni konutta oturma talebi %38,2'ye gerilemiştir. Kiracı (2. Grup) ailelerin ise, %71,4'ü modern yeni bir konutta yaşamayı isterken, gerekli onarımların yapıp konfor koşulları sağlandığında bu oranın %28,6'ya düşeceği; geleneksel konutta oturma talebinin de %64,3'e yükseleceği gözlenmiştir.

Yine ev sahibi ailelerin %77,9'u bu konutları yaşatmaya değer bulurken, kiracı ailelerde bu oran %78,6 olmaktadır. Her iki grup ailelerde birbirine yakın çıkan bu oranların, ev sahiplerinde, o mekân ve çevrede yaşanan hatıraların da etkisiyle benimsemiş olmaya bağlı olarak daha yüksek olması beklenirken; az da olsa kiracılarda yüksek bir oran gözlenmesi ilgi çekici bulunmuştur.

Bunun için de kamu kaynaklı etkin bir ekonomik desteğin gerekli olduğu yönünde görüş birliği içerisindeyler. Belediyelerin korumaya kaynak ayırmaları konusunda hem ev sahipleri, hem de kiracılar çoğunlukla olumlu düşünmektedirler. Belediyelerin bir koruma-iyileştirme organizasyonunda rol almasını isteyenlerin oranının (%79) oldukça yüksek olması uygulama için ümit vericidir. Bunu ilk etapta istemeyenlerin oranı (%20,6) düşük de olsa, iyi bir örgütlenme ve yapılacak yerel toplantılarla bu oranın azaltılabileceği tahmin edilmektedir.

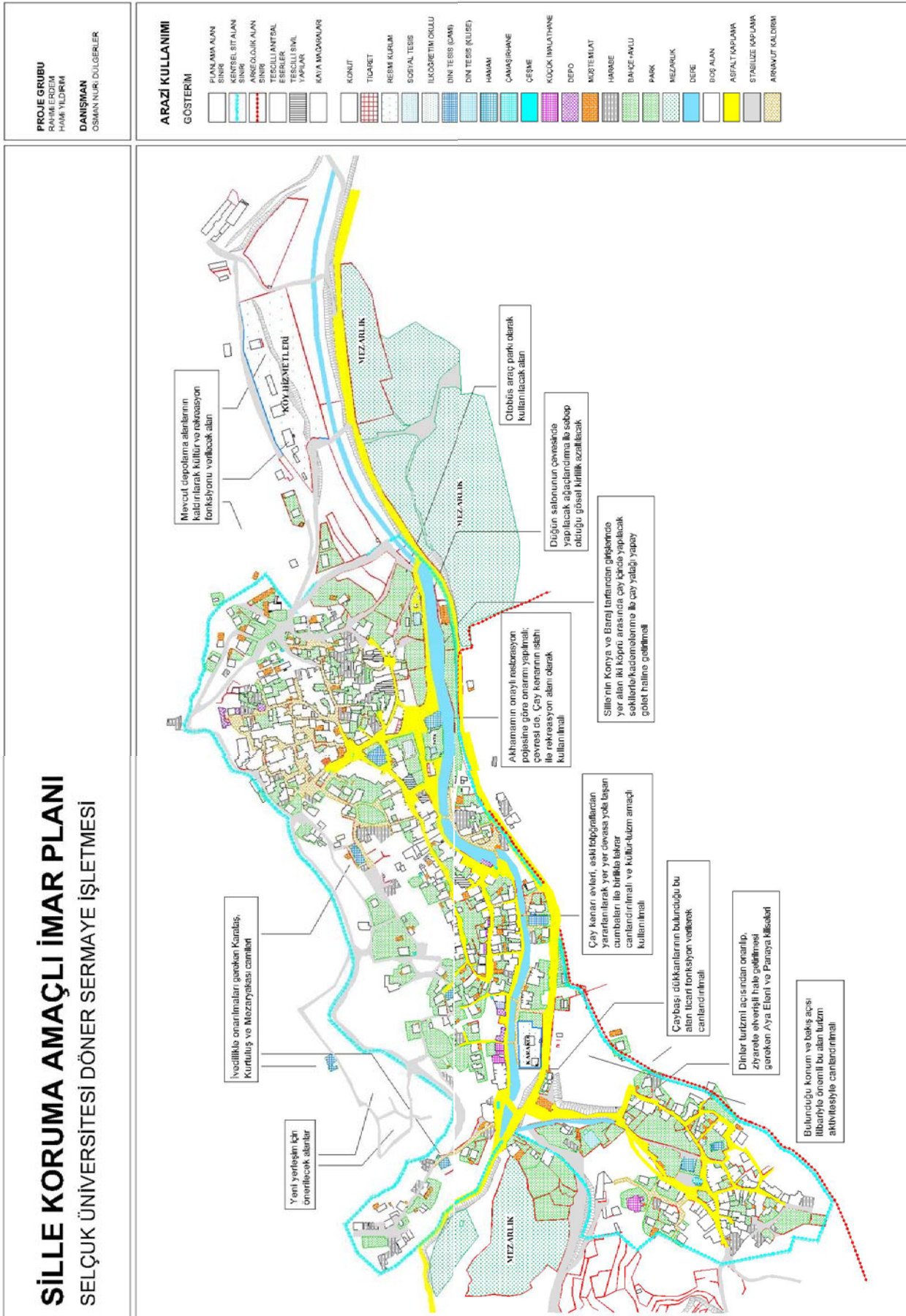
Doğum yeri itibarıyla modern yeni konutta oturmak isteyenlerin oranı, Tatköy-Tepeköy

doğumlu olan ev sahiplerinde %63,6; Konya dışından gelenlerde %66,7; Konya doğumlularda %50 iken, doğma-büyüme Sille'lilerde %38,1'e düşmektedir. Çağdaş konfora sahip olmak isteyenlerle birlikte geleneksel konutları tercih etme oranının %61,1 olması, çalışma alanındaki ailelerden Sille'li olanların Sille'ye sahip çıkma isteğinin baskın olduğunu göstermektedir. Sille'ye yakın olmasına karşın, Tatköy-Tepeköy orijinli ailelerde ise bu oranın (%36,3) düşük çıkması anlamlı bulunmuştur; ancak, oturdukları konutu maddi imkânsızlık nedeniyle seçenlerin oranının en çok Tatköy-Tepeköy doğumlu olanlarda (%77,3) ve Konya dışından gelenlerde (%66,7) görülmesi bu durumu biraz olsun açıklamaktadır.

Hane başkanlarının yaşları itibarıyla modern yeni konutta yaşama isteği 35 yaş ve altında (7 aile) %100 oranında ve 36-45 yaş arasında (21 aile) %61,9 oranında gerçekleşirken, en büyük grubu temsil eden 46-60 yaş arasında (28 aile) bu oran yarının altına (%46,4); 60 yaşın üzerinde (12 aile) ise, çok daha aşağılara (%16,7) düşmektedir. Hane başkanı 36-45 yaş arasında olan ailelerde oturdukları konutu tercih nedenini "baba ocağını yaşatma" ve "sevdiğim için" olarak gösterenlerin (11/21 aile) toplam oranının %52,3 olması, bu grup içinde var olan geleneksel konuta duygusal yakınlığı ortaya koymaktadır. Başka bir deyişle, Sille'de geleneksel konutta oturma isteği, 45 yaşın üzerindeki ailelerde yüksek; daha genç ailelerde ise göreceli olarak düşük de olsa geleneksel konutlar lehinde bir durum gözlenmektedir. Bu yargıyı, hane başkanlarının doğum yeri ve yaşı itibarıyla geleneksel konutların yaşatılması gerekliliği üzerine verilen cevaplar güçlendirmektedir (Tablo 5; Tablo 6).

Tablo 5. Hane Başkanlarının orijini/konutları yaşatma arzusu.

Geleneksel Konutlar Yaşatılmalı	Hane Başkanının doğum yeri								Toplam	
	Konya		Sille		Konya dışı		Tatköy-Tepeköy			
	Aile adedi	Oranı (%)	Aile adedi	Oranı (%)	Aile adedi	Oranı (%)	Aile adedi	Oranı (%)	Aile adedi	Oranı(%)
Evet	18	81,8	17	81,0	2	66,7	16	72,7	53	77,9
Hayır	4	18,2	4	19,0	1	33,3	6	27,3	15	22,1
Toplam	22	100,0	21	100,0	3	100,0	22	100,0	68	100,0

Şekil 6. Planlama kararları öncesi oluşturulan öneriler.

Tablo 6. Hane Başkanlarının yaşı/konutları yaşatma arzusu.

Geleneksel Konutlar Yaşatılmalı	Hane Başkanının Yaşı										Toplam	
	26-30		31-35		36-45		46-60		61+...			
	Ade t	(%)	Ade t	(%)	Ade t	(%)	Ade t	(%)	Ade t	(%)	Ade t	(%)
Evet	1	50,0	4	80,0	16	76,2	23	82,1	9	75,0	53	77,9
Hayır	1	50,0	1	20,0	5	23,8	5	17,9	3	25,0	15	22,1
Toplam	2	100,0	5	100,0	21	100,0	28	100,0	12	100,0	68	100,0

PLAN KARARLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Planlama Gurubu, bu bölgeden toplanan tüm bilgileri, belirlenen amaç ve hedeflere göre değerlendirmiş ve bu bilgiler ışığında plan kararları öncesi öneriler geliştirmiş (**Şekil 6**); uygulama planlarına ek olarak sokak silüetleri, ada/parsel numaralarına göre tescilli yapıları fotoğraflarla birlikte tespit eden yapı fişleri (**Şekil 7**) de hazırlanmıştır. Plan kararlarının uygulama önceliği de, etaplama sonucunda Sille Çayının ve doğuda Akhamam ile batıda Aya Eleni Kilisesinin tanımladığı alan 1. Öncelikli Alan olarak belirlenmiştir (**Şekil 8**).

Sille'nin korunmasının dayandığı temel prensip; dokuyu ve içinde bulunan tescilli yapıları zamanla dondurmak ve alandaki diğer yapıları tamamen tıraşlamak yerine tescilli yapıların işlevselliğini sürdürmelerinin yanı sıra alandaki diğer yapıları, cephesi, sokağa açılımı, kent dokusuyla bütünleşmesi oranında varlıklarını devam ettirmeleri olmuştur. Bununla fonksiyonelliği, bütün kentsel bünye ile uyum içinde ve karakterin niteliğini yok etmeden koruyan ve değerlendiren; ayrıca dokuda zamanla yaşanan fiziki değişimleri de, bölgenin niteliğini bozmadığı ölçüde yaşatan bir planlama yaklaşımı benimsenmiştir.

Sille'nin kuzey yamacını kat ederek Kurtuluş (Mormi) Camisine kadar uzanan Kadim Yol 8.00m. genişliğinde taşıt yolu olarak planlanmıştır. Güney yamaçta yer alan ve Sille'ye girişte sola ayrılan ve Aya Eleni Kilisesine kadar uzanıp Baraja devam eden Baraj yolu da yine 8.00 m. genişliğinde ikinci bir taşıt aksı olmuştur. Her iki yoldaki taşıt trafiği de çift yönlü olarak tasarlanmıştır.

22	Mahalle Sokak Parsel No	AK Mali 2991	
		Mevcut	Öneri
	Yapım Malzemesi	Taş+Ahşap+Sıva	
	Kat Adedi	2	2
	Kullanım	Konut	Konut+Turistik Pan.
	Sahiplik	Özel	
	Yapı Durumu	Orta Onarım Gerekli	
	Uyum	Uyumlu	
	Liste Statüsü	Tescil Dışı	
	Müdahale Tipi		M1+M3+M5

Şekil 7. Sille Yapı Fişi Örneği.

Sille Kentsel Sit Alanında yer alan yolların çoğu oldukça dar olduğu için, taşıt yoluna açılacaksa ya da servis amaçlı kullanılacaksa tek yönlü olmaları tercih edilmiştir. Taşıtla mümkün olan erişilebilirlik sağlamaya çalışılmış; sit alanını tamamen yayalaştırmak hedeflenmemiştir. Buna koşut olarak bölgedeki diğer bazı yollar yaya yolu olarak düzenlenmiş ve araç girişi engellenmiştir. Gerektiğinde bu yollar, günün belirli saatlerinde servis araçlarına açılacaktır.

Şekil 8. Plan Uygulama

Eğimin dik olduğu yerlerde sekili (basamaklı) olan yollar orijinal haliyle korunmuş; dik eğimli yerlerde yeni açılacak yaya yollarının da sekili olmaları önerilmiştir.

Bu planla Sille'de konut+kültür+turizm alanları birlikte kurgulanmıştır. Burada yer alacak fonksiyonlar; konut, misafirhane, pansiyon, apart otel, lokanta, kafeterya, turizm bürosu, sergi salonu, müze, kütüphane, çiçekçi dükkânı, turistik hediye dükkânı, sanat galerisi, el sanatları stüdyosu, dinlenme ve emekli evi vb. olarak belirlenmiştir.

Bugünkü potansiyeli ile fazla yayılma eğilimi göstermeyen ticari faaliyetlerin eski Sille'de olduğu gibi Çaybaşı'nda (Çay yolunun batı ucunda) ve buna ek olarak Akhamam yakınında yer alması sağlanmıştır.

İki alan; Akhamam ve Akcami çevresi ile Aya Eleni Kilisesi ve Panaya Kilisesinin çevrelediği alanlar, koruma alanının başlıca iki çekim merkezi olarak tanımlanmıştır. Bu alanları çevreleyen yapılara kültürel turistik ve turizmle ilişkili ticaret işlevi (kahvaltılı pansiyonlar, hediyelik eşya dükkânları, antikacı dükkânları vb.) yüklenmelidir.

Sille Kentsel Sit Alanı komşuluğunda iki adet kaya kilisesi bulunmaktadır (Panaya ve Hızır İlyas). Bunların bulunduğu alanlar özel düzenlemeye tabi olmak üzere Arkeolojik Park olarak önerilmiştir. Bunlardan Panaya kaya kilisesini içine alanı doğuya doğru Sekili İn'i de içine alacak şekilde genişletilip bir kentsel tasarım projesine konu edilmesi düşünülmüştür.

Sille'ye girişte sağ (kuzey) yamaçta yer alan eski Askerlik Şubesi'ne müze fonksiyonu verilmesi, çevresinde emekliler için el sanatı ağırlıklı uğraş mekânları düzenlenmesi önerilmiştir.

Eski Belediye binasının, belediyesince restore edilerek kültürel amaçlı kullanımı; Akhamam'ın mevcut onaylı restorasyon projesine göre el sanatları teşhir satışı için onarılması; Aya Eleni Kilisesi'nin de Kültür Bakanlığı'nca restore edilmesi ve müze olarak kullanılması önerilmiştir.

Çay yolundaki kısmen yıkılmış yapı dizisinin cephe özellikleri yönüyle aslına uygun biçimde yeniden yapılarak ve ayakta olanların restore edilerek turistik konaklamaya uygun hale getirilmesi önerilmektedir.

Subaşı Hamamı'nın restore edilerek orijinal fonksiyonuna kavuşturulması uygun görülmüştür.

Çalışma alanında öngörülen farklı tiplerde müdahale türleri aşağıda sıralanmıştır:

- M1: Olduğu gibi korumak (koruma-preservation),
- M2: Cephe duvarları temizlenecek binalar (cephe temizleme-cleaning),
- M3: Hafif onarım gerektiren binalara bakım yapmak (onarım-maintenance),
- M4: Cephesi değişmiş yapılara cephe yenilemesi (cephe yenilemesi-facade renovation),
- M5: Binaları onararak eski haline getirmek (yapısal ek temizleme-restoration),
- M6: Strüktürel açıdan sağlamlaştırmak (bütünleme-consolidation),
- M7: Sonradan yapılan ekleri kaldırmak (ek kaldırma-liberation),
- M8: Binanın kaybolmuş orijinal parçalarının yenilenerek yerine konması (reintegration),
- M9: Orijinal halinden hareketle yeniden inşa edilmesi, orijinal yerinde restitüsyon (reconstruction on original site),

Bu müdahalelerin hepsinde öncelikli hedef, bölgenin temel özelliğini korumak ve onun sürekliliğini sağlamak şeklinde belirlenmiştir.

PLAN SONRASINDA YAŞANAN GELİŞMELER

2004, koruma uygulamasında devrim sayılabilecek ekonomik destek programlarının birbirini ardına yürürlüğe girdiği bir yıl olmuştur. Bu çerçevede, koruma uygulamalarını yapmak ve denetlemek için bir örgütlenme; taşınmaz kültür varlıklarının onarımına katkı sağlamak için önemli kaynaklar oluşturma yönünde önemli kanun değişiklikleri yapılmıştır:

- 5225 sayılı Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Kanunu¹³ ile kültürel amaçlı yapılar ve onlara ulaşım imkânlarına ilişkin parasal kaynak oluşturulmuş,
- 2863 sayılı Kanun Madde 10'a bir ek yapılmış¹⁴ ve bununla uygulamaya denetim getirilmiş,
- 2863 sayılı Kanununun 12. maddesinde Taşınmaz kültür varlıklarının onarımına yardım sağlanması ve katkı payı başlığı altında "Özel hukuka tabi gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının; korunması, bakım ve onarımı için Kültür ve Turizm Bakanlığınca aynı, nakdi ve teknik yardım yapılır." ve "Bu amaçla, Bakanlık bütçesine yeterli ödenek konulur." ifadesiyle

¹³ Yayımlandığı R.Gazete: Tarih: 21.7.2004, Sayı: 25529)(Bu Kanunun amacı; "...bireyin ve toplumun kültürel gereksinimlerinin karşılanmasını; kültür varlıkları ile somut olmayan kültürel mirasın korunmasını ve sürdürülebilir kültürün birer ögesi haline getirilmesini; kültürel iletişim ve etkileşim ortamının etkinleştirilmesini; sanatsal ve kültürel değerlerin üretilmesi, toplumun bu değerlere ulaşım olanaklarının yaratılması ve geliştirilmesini; ülkemizin kültür varlıklarının yaşatılması ve ülke ekonomisine katkı yaratan bir unsur olarak değerlendirilmesi, kullanılması ile kültür merkezlerinin yapımı ve işletilmesine yönelik kültür yatırımı ve kültür girişimlerinin teşvik edilmesini sağlamaktır."

¹⁴ (Ek fıkra:27/07/2004 tarih, 25535 sayılı R.G.) "Büyükşehir belediyeleri, valilikler, Bakanlıkça izin verilen belediyeler bünyesinde kültür varlıkları ile ilgili işlemleri ve uygulamaları yürütmek üzere sanat tarihi, mimarlık, şehir plânlama, mühendislik, arkeoloji gibi meslek alanlarından uzmanların görev alacağı koruma, uygulama ve denetim büroları (KUDEB) kurulur. Ayrıca, il özel idareleri bünyesinde, kültür varlıklarının korunmasına yönelik rolöve, restitüsyon, restorasyon projelerini hazırlayacak ve uygulayacak proje büroları ve sertifikalı yapı ustalarını yetiştirecek eğitim birimleri kurulur."

yapılan değişiklikler 15.07.2005 tarih ve 25876 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Yönetmelikle somutlaştırılmıştır: "Bakanlıkça yapılacak nakdi yardım miktarı, projeler için ellibin (50.000.-) YTL'yi, proje uygulamaları için tahmini bedelinin yüzde yetmiş (%70) ini ve her halükarda ikiyüzbin (200.000.-) YTL'yi geçmemek üzere komisyonca belirlenir".

- 4/2/2009 tarihinde 5835 sayılı Kanunla Emlak Kanununda korumaya kaynak oluşturma amaçlı yapılan bir değişiklik¹⁵, Valilik kontrolünde harcanmak üzere İl Özel İdarelerince açılan özel hesapta önemli meblağlar toplanmış ve kullanılmaktadır.
- Yine 5226 sayılı Kanunla 2985 sayılı Toplu Konut Kanununda da değişiklik gerçekleştirilmiş, buna göre¹⁶; koruma amaçlı başka bir maddi kaynak oluşturulmuştur. Buna ilişkin olarak çıkarılan "Toplu Konut İdaresince Taşınmaz Kültür Varlıklarının Bakımı, Onarımı ve Restorasyonu İçin Kullanılacak Kredilerin Tahsis, Kullanımı ve Geri Ödemelerine Dair Usul ve Esaslar" ile verilecek kredi miktarı belirlenmiştir¹⁷.

Sille Koruma Amaçlı İmar Planının yürürlüğe girdiği 2001 yılı sonundan itibaren kaydedilen bu gelişmeleri göz önünde bulundurarak alanda gerçekleşen uygulamaları zamansal açıdan 2005 öncesi; 2005 ve sonrası biçiminde incelemek daha isabetli olacaktır.

¹⁵ "Belediyelerin ve il özel idarelerinin görev alanlarında kalan kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla kullanılmak üzere 29/7/1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 8 inci ve 18 inci maddeleri uyarınca mükellef hakkında tahakkuk eden emlak vergisinin % 10'u nispetinde Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Katkı Payı tahakkuk ettirilir ve ilgili belediyesince emlak vergisi ile birlikte tahsil edilir."

¹⁶ "Toplu Konut Kanunu uyarınca verilecek kredilerin en az %10'u tescilli taşınmaz kültür varlıklarının bakımı, onarımı ve restorasyonu işlemlerine ilişkin başvurularda kullanılır. Bu kapsamdaki öncelikli projeler Bakanlık ile Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca müştereken belirlenir."

¹⁷ "İdare tarafından kullanılacak kredinin miktarı, projenin keşif bedelinin en fazla %70'i oranında olup, 2005 yılı için 75 000 YTL'yi (2011 yılı için bu miktar 90.000.-TL'yi) geçemez. Her yıl kullanılacak kredi üst limiti finansman imkânları dikkate alınarak idarece yeniden belirlenir."

Tablo 7. Sille Koruma Amaçlı İmar Planı Sonrasında Yapılan Uygulamalar ve Maliyeti.

PARSEL NO	YAPILAN İŞ	İL ÖZEL İDARE KATKISI (TL)	BELEDİYE KATKISI (TL)	TOPLAM BÜTÇE (TL)	BİTİŞ YILI
8658	KÜLTÜR EVİ RESTORASYONU	-	200.000	200.000	2004
3210-3211	AKHAMAM RESTORASYONU	389.000	-	389.000	2006
3213, 3216, 3217	AKHAMAM BATISI PARK	-	140.000	140.000	2007
2898	FIRIN YAPIMI	-	70.000	70.000	
2899	CEPHE İYİLEŞTİRME	-			
	DERE ISLAHI (ÜÇ TAŞ KÖPRÜ, DÖRT AHŞAP KÖPRÜ YAPIMI+DERE YATAĞI DUVAR ONARIMI+YOL KAPLAMASI)	210.000	90.000	300.000	2007
	ÇAYBAŞI DÜKKÂNLARI CEPHE İYİLEŞTİRME	-	100.000	100.000	2007
	KARATAŞ CAMİSİ RESTORASYONU	152.000	50.000	202.000	2007
	AYA ELENİ ÇEVRESİ VE SUBAŞI MAH. YOL KAPLAMASI	160.000	40.000	200.000	2008
	MEZARYAKASI CAMİSİ RESTORASYONU	210.000	67.000	277.000	2008
	HACI ALİ AĞA VE MALİ SOKAKLAR İLE AK CAMİ DOĞUSU YOL KAPLAMASI	202.000	233.000	435.000	2009
	ORTA CAMİ RESTORASYONU	95.000	106.000	201.000	DEVAM***
	MORMİ CAMİSİ RESTORASYONU	148.000	160.000	308.000	DEVAM***
	AYA ELENİ KİLİSESİ RESTORASYONU	535.000	785.000	1.320.000	DEVAM***
	ÇEŞMELERİN RESTORASYONU (12 ADET)			6.900*	
	SİLLE GİRİŞİ SAĞ TARAFI PARK TERASLAMASI		33.000	70.000**	2010
TOPLAM		2.101.000	2.074.000	4.212.000	
	AYA ELENİ ÇEVRE DÜZENLEMESİ			750.000	PLANLANDI* **
	SİLLE DERESİ SU TUTMA PROJESİ			750.000	PLANLANDI* **
	KARATAŞ CAMİSİ YOLU SOKAK SAĞLIKLI LAŞTIRMA, YOL KAPLAMASI, ELEKTRİK DİREKLERİNİ YER ALTINA ALMA			2.400.000	PLANLANDI* **
	SOKAK SAĞLIKLI LAŞTIRMASI (40 EV)				PLANLANIYOR

* Tarihi Kentler Birliği tarafından finanse edilmiştir.

** Kalan miktar belediyenin kendi aynî ve nakdî imkânları ile karşılanmıştır.

*** 2011'de gerçekleşmesi beklenmektedir.

• 2005 Öncesi Yapılanlar

Bu çerçevede, 3243 parselde yer alan ve bugün Sille Konağı adıyla restoran olarak hizmet veren tescilli taşınmaz, maili inhidam olduğu için yıkılıp yeniden yapılmıştır. Tamamen mülk sahibinin kendi imkânlarıyla gerçekleştirilen uygulama, Sille'de özel girişimin öncüsü olmuştur.

8658 parselde, Selçuklu Belediyesi mülkiyetinde olan ve geçmişte Sille Belediye binası olarak hizmet vermiş tescilli yapının proje ve onarım masrafı (200.000 TL) Selçuklu Belediyesi tarafından karşılanarak 2004 yılında restore edilmiştir. Günümüzde bütün masrafları Selçuklu Belediyesi tarafından karşılanarak sosyal ve kültürel amaçlı sivil toplum örgütlerine ücretsiz kullanılmaktadır.

• 2005 ve Sonrasında Yapılanlar

2005 yılından günümüze kadar kamu kaynaklarından Sille’de yapılan koruma harcamaları dört milyon TL’nin üzerinde gerçekleşmiştir (Tablo 7). Bu miktarın yükselmesinde emlak vergilerinden sağlanan katkının önemli payı olmuş (yarıdan fazla), Selçuklu Belediyesi’nin kendi imkânlarının sınırlarını zorlama noktasında olumlu rol oynamıştır. Bu çerçevede, mülkiyetleri Selçuklu Belediyesi’ne ait olan camilerin hemen tamamı restore edilmiştir. Bunun yanı sıra, KAİP’te 1. Öncelikli Alanda yer alan Sille deresinin kenar duvarları ve dere üzerindeki taş köprülerin tamamı onarılmış; dört adet de ahşap köprü (onaylı projesine göre) yeniden yapılmıştır. Aya Eleni Kilisesi, müze olarak kullanımı sürdürülmek üzere Selçuklu Belediyesi’ne tahsis edilmiş; Kilise ve çevresine yapılan yatırım miktarı (Plana göre park olarak önerilen Kilise önündeki iki meskûn parselin kamulaştırma bedeli de dâhil olmak üzere) şimdiden üç milyon TL’yi aşmıştır.

SONUÇ

Sille, tarihinin bütün ihtişamına rağmen bugün oldukça mütevazı bir görünüme sahiptir. Yörenin topoğrafik özellik olarak Konya’dan soyutlanmış hali ve üst plan kararlarında gelişme baskısından uzak kalmış olması nedeniyle Sille, işlev değişimi ve yoğunluk artışı gibi bir dönüşüm girdabına girmemiştir. Ancak, gelişme ve talep azlığı, yaşamını sürdürmesi için gerekenden az olmuş; bu da Sille Koruma Alanı’nı zamanın olumsuz etkisine açık hale getirmiştir.

Bölgenin sosyal dokusu ilk olarak 19. Yüzyılda, küresel ticaretin yaşadığı değişime paralel olarak hızla değişmeye başlamış; zengin ve ticarî kabiliyeti yüksek nüfus (müslüman-gayrimüslim) Sille’den göç etme sürecine girmiştir. Mübadele sonrasında iyice artan bu değişim, Sille nüfusunu da, önemli ölçüde azaltmıştır. 1950’lerden sonra, zaten iyice azalan mevcut nüfusun sosyal yapısı da değişiklik göstermiştir. Gelir durumu daha iyi olan ailelerden kalanlar Konya kent merkezine ve daha büyük kentlere göç etmiştir. Bunların

yerine ve daha az sayıda olmak üzere Konya ve Sille çevresindeki köylerden (Tatköy, Tepeköy) düşük gelirli guruplar gelmiştir. Bu değişim mekânsal yapıya da yansımış, bir yandan terk edilen evlerin bakımsız kalması diğer yandan yeni kullanıcıların bakım ve onarım için yeterli varlıktan yoksun olmaları, Sille Koruma Alanında hem yapı, hem de çevre kalitesini hızla düşürmüştür.

Sosyal yapıdaki değişiklikler ve koruma çalışmalarına ilgi azlığı genel olarak daha fazla bozulma/köhneleşmeye neden olmuştur. Bu anlamda, tescilli binaların restorasyonu ve dokuya uyumlu yeni yapılaşma kadar, çevresel kaliteyi arttıracak önlemler de yaşamsal öneme sahiptir. Konut kullanımında olan bazı bölgelerde ve boş adalarda yeni işlev düzenlemeleri (turizm, ticaret vb.) ile hem çevresel kaliteyi arttırmak, hem de bölgeye canlılık kazandırmak için etkin koruma ve bütünleşmiş (integrated) koruma anlayışı gereklidir. Böyle düzenlemeler, canlı tarihi çevrelerin oluşumu için esastır.

Sille, yaşadığı fiziksel ve sosyal bütün değişmişliğe rağmen yaşayanları, yönetenleri ve yakın-uzak ziyaretçileri, hâsılı bütün aktörler tarafından korunmak ve yaşatılmak istenen bir yerleşme olarak karşımıza çıkmaktadır. Gerek alanda yapılmış anketler ve gerekse gerçekleştirilen yüz yüze görüşmeler ve aktarılan tanıklıklar bunu doğrulamaktadır. Bütünleşmiş korumanın diğer ve önemli bir yönü ekonomik kaynak teminidir. Ülkemizde korumanın finansmanı noktasında 2004 sonrası başlayan ve sürekli iyileştirme yönünde gelişme gösteren süreç dikkate alındığında Sille için şartların olgunlaştığı söylenebilir. Plan sonrası gelişmelerin bizlere gösterdiği de, bu görüşü kuvvetlendirmektedir. Bundan sonra, turizm organizasyonlarının başlamış olan yöreyi aktif olarak programlarına alma ilgilerini arttırma gayretlerini devam ettirmek gerekmektedir. Bu arada, turizmin henüz Sille’de henüz görülmeyen ancak ilerleyen zamanlarda olası olumsuz etkilerine karşı önlem açısından çevresel taşıma kapasitesi¹⁸ yönüyle de irdelenmesi ihmal edilmemelidir.

¹⁸ Daha geniş bilgi ve örnek uygulama için bkz.: Gündüz, 2011.

KAYNAKLAR

- Aköz, A. & Ürekli, B., 1997, "Tarihi Seyir İçerisinde Sille'de (Konya) Müslim-Gayrimüslim Yerleşimi", *Ata Dergisi*, Konya, S.VII, s.193-214.
- Anzerlioğlu, Y., 2003, *Karamanlı Ortodoks Türkler*, Phoenix Yay., Ankara.
- Anzerlioğlu, Y., 2009, "Tarihi Verilerle Karamanlı Ortodoks Türkler", *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, S.51, Ankara, s.171-187.
- Bahar, H., 1994, "Takkeli Dağ (Kevele Kalesi) ve Konya Tarihi Bakımından Önemi", *S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.3, Konya, s.313-321.
- Bildirici, M., 1994, *Tarihi Su Yapıları (Konya, Karaman, Niğde, Aksaray)*, DSİ Gn. Md. Yay., Ankara.
- Ceran, A.Ş., 1997, "Anadolu Selçuklularında Hristiyan Türkler", *Ata Dergisi*, S. IV, Konya, s. 315-322.
- Erden, M.S., 2004, "The exchange of Greek and Turkish populations in the 1920s and its socio-economic impacts on life in Anatolia", *Crime, Law & Social Change*, Kluwer Academic Publisher, S.41, s.261-282.
- Eyice, S., 1966, "Konya ile Sille Arasındaki Akmanastır, Menâkib al-ârifin'deki Deyr-i Eflatun", *Şarkiyat Mecmuası*, VI, s.135-160.
- Faroqhi, S., 2006, "Kentlerde Toplumsal Yaşam", *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi 1600-1914, C II*, (Ed.: Halil İnalçık-Donald Quataert), Eren Yay., İstanbul, s.699-729.
- Gündüz, E., 2011, *Tarihi Kentin Çevresel Kapasite Yöntemiyle Korunması ve Geliştirilmesi; Mardin Örneği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniv. Fen Bil. Ens., Konya.
- Kaleli, H., 2003, "19. Yüzyılda İran Transit Ticaret Yolu İçin Osmanlı-Rus Rekabeti", *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Dumlupınar Üniversitesi Yayını, S.9, s. 1-19.
- Kaplanoğlu, R., 1999, *Bursa'da Mübadele, Avrasya Etnografya Vakfı Yayınları*, İstanbul.
- Konyalı, İ.H., 1997, *Abideleri ve Kitabeleri İle Konya Tarihi*, Enes Kitap Sarayı, Burak Matbaası, Ankara.
- Kurat, A.N., 2007, "Peçenekler" maddesi, *İslam Ansiklopedisi*, C. IX, s. 537-538.
- Küçük, M., 2001, "Mevlânâ Sille'ye Uğradı", *Popüler Tarih* (Eylül 2001), s.82-85.
- Küçükdağ, Y., 2005, "Konya Mevlana Dergâhı ve Türbe Hamamı'na Dair İki Mevlevî Vakfiyesi", *Türk Tasavvuf Araştırmaları, Çizgi Kitabevi*, Konya, s.73-116.
- Özönder, H., 1998, *Sille (Tarih-Kültür-Sanat)*, Konya.
- Petronotis, A.P.P., 2004, *Hacıustalar Akmağdeni'nden Aridea'ya Bir Mübadele Öyküsü*, (Çev.: İro Kaplangı), Kitap Yayınevi, İstanbul.
- Sarıköse, B., 2009, *Sille Bin Yıllık Birliktelik Tarihçesi ve Sosyo-Ekonomik Yapısı*, Çizgi Kitabevi, Konya.
- Sille Koruma Amaçlı İmar Planı Araştırma Raporu.
- Sözen, M. ve Dülgerler, O.N., 1979, "Konya Evlerinden Örnekler", *ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi*, Cilt 5, Sayı 1 (Bahar 1979), Ankara, s.80
- Sümer, F., 2007, "Peçenek ve Peçenekler Maddeleri", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, C.34, s.212-214.
- Tosun, R., 2002, "Türk-Rum Nüfus Mübadelesi", *Türkler*, C.XVI, Yeni Türkiye Yay., Ankara, s.597-608.
- Ulusoy, A., 1951, *Sille*, Yeni Kitap Basımevi, Konya.

İnternet Kaynakları

http://tr.wikipedia.org/wiki/K%C3%BC%C3%A7%C3%BCK_Kaynarca_Antla%C5%9Fmas%C4%B1